

WOJNY GRECKO – PERSKIE W V w.p.n.e.

1. Przyczyny – na wybrzeżu Azji Mniejszej znajdowało się wiele kolonii greckich, m.in. Milet. Azja Mniejsza w VI w.p.n.e. została przyłączona do Persji. Persja była potężnym krajem podzielonym na satrapie. Kolonie greckie zostały również włączone do satrapii. Nakazano im płacić podatki, dostarczać żołnierzy do armii perskiej. Starano się również przekształcić ich ustrój narzucając im tyranów sprzyjających Persji. Doprowadziło to do wybuchu powstania kolonii greckich w Jonii, na czele których stanął Milet. Powstańcom pomogły dwie polis z Grecji – Ateny i Eretria. Powstanie upadło w 494 r.p.n.e. i zakończyło się zniszczeniem Miletu. Król perski Dariusz postanowił ukarać miasta greckie, które pomogły powstańcom. Jednocześnie postanowił wykorzystać sytuację i rozszerzyć swoje panowanie o Grecję.

2. Przebieg

Data	Bitwa	Król perski	Wódz grecki	Wynik
490 p.n.e.	pod Maratonem	Dariusz	Militiades	zwycięstwo Greków
480 p.n.e.	w wąwozie Termopile	Kserkses	król Sparty Leonidas	zwycięstwo Persów
480 p.n.e.	bitwa morska w cieśninie salamińskiej	Kserkses	Temistokles	zwycięstwo floty greckiej
479 r.p.n.e.	pod Platejami	Kserkses	król Sparty Pauzaniusz	zwycięstwo Greków

Spodziewając się dalszych ataków Grecy stworzyli **Związek Morski**, pod hegemonią (przywództwem) Aten; był to sojusz miast greckich leżących wokół Morza Egejskiego, którego celem było wyzwolenie wszystkich Greków spod panowania perskiego.

3. Skutki

- **W 449 r.p.n.e. zawarto pokój** – Persowie uznali wolność wszystkich miast greckich leżących na zachodnim wybrzeżu Azji Mniejszej.
- Ateny i Sparta objęły hegemonię wśród polis greckich. W 431 r.p.n.e. rozpoczęły między sobą wojnę o przywództwo w świecie greckim, która znacznie osłabiła państwa greckie
- teci, którzy służyli na okrętach ateńskich jako wiosłarze, uzyskali prawa polityczne – w Atenach wprowadzono demokrację.

4. Złoty wiek Aten – demokracja ateńska

- **Zgromadzenie** – brał w nim udział każdy obywatel, miało największą władzę, posiadało inicjatywę ustawodawczą, uchwalało prawa większością głosów, wybierało urzędników i sędziów (przez losowanie). Obywatele otrzymywali diety by każdy mógł w nim uczestniczyć.
- **Rada Pięciuset** – po 50 obywateli z 10 okręgów wyborczych; przygotowywała prace Zgromadzenia, opracowywała projekty uchwał by były zgodne z wcześniejszymi prawami, sprawowała pieczę nad kluczami do skarbcza i do świątyni, kontrolowała urzędników; każdy obywatel mógł zostać jej członkiem 2 razy.
- **Urzędnicy** – 9 archontów – wybierani na 1 rok przez Zgromadzenie i przed nim odpowiedzialni, wykonywali uchwały Zgromadzenia
- **Kolegium strategów** (10) = dowodzili armią w czasie wojny, zajmowali się wszystkimi sprawami wojskowymi w czasie pokoju.
- **Sądy** (tzw. heliaia) – były złożone z sędziów wybieranych przez Zgromadzenie na drodze losowania, rozpatrywały sprawy publiczne i prywatne.
- **Ostracyzm** – sąd skorupkowy – odbywał się na Zgromadzeniu. Ateńczycy na skorupach glinianych wypisywali imię polityka, który ich zdaniem zagrażał demokracji. Polityk, na którego padło najwięcej głosów musiał opuścić Ateny na 10 lat. Obywatelem był każdy Ateńczyk mężczyzna po ukończeniu 21 lat, którego obydwoje rodzice byli Ateńczykami.